

Sezona lova na žene

Siniša Zlatić nije naprasno “pukao”, pao u amok, pa krenuo da ubija sve što mu se našlo na putu. Okidač za njegov zločin bilo je to što je video bivšu ženu sa novim partnerom. Tipično za nasilnika, koji duboko veruje da je žena njegovo vlasništvo, Zlatić nije mogao da se pomiri sa činjenicom da “njegova svojina” živi samostalno

Detalji događaja u Žitištu već su dobro poznati javnosti. Siniša Zlatić ugledao je u kaficu suprugu Dijanu, od koje je rastavljen već godinu dana, kako sedi u većem društvu, sa svojim novim partnerom. Otišao je do kuće, uzeo kalašnjikov, vratio se do kafica i počeo da rešeta. Ubio je Dijanu i još četvoro ljudi. Ranio je 21 osobu. Iste večeri, u petak, 1. jula, u selu Drenovcu u okolini Knjaževca, Dejan Cvetković (46) ubio je suprugu Irenu (31). Cvetković je ženu ubio nožem, nakon svađe zbog njegovog kockarskog duga od 10.000 evra. Jedanaestogodišnjem sinu ostavio je poruku u kojoj piše da mu je ubio majku jer više nije mogao da izdrži.

Tako se već na samom početku jula, broj žena ubijenih u porodičnom i partnerskom nasilju u 2016. godini popeo na 16. Vest o smrti Irene Cvetković ostala je u senci masovnog ubistva u Žitištu, no, oba zločina prate već ustaljeni obrazac: nakon mnogo godina trpljenja nasilja, prijavljivanja na koja nadležni ne reaguju, pokušaja da ostavi nasilnog partnera, žena biva ubijena. Od 34 žene koje su prošle godine stradale na ovaj način, njih 22 su više puta prijavljivale nasilje u porodici. Od te 22, devet je zvalo policiju u poslednjih 12 časova svog života. O zakonima, konvencijama i protokolima o postupanju po prijavi nasilja nad ženama na ovim stranicama pisali smo mnogo puta, baš kao i o tome da nadležni često ostaju gluvi na pozive u pomoć. Međutim: ako možemo da uočimo obrazac po kom se dešavaju ubistva žena koje počine njihovi partneri, bivši i trenutni supružnici, onda je jasno da možemo da nađemo i sistemsko rešenje koje bi smanjilo

broj ovakvih zločina. U poslednjih pet godina, po broju stradalih u partnerskom nasilju, rekordna je bila 2013, kada su ubijene 42 žene. Iz iskustva znamo da, kada naiđe “crna godina” u kojoj poraste broj stradalih na putevima, nadležni brže-bolje uvedu izmene u Zakon o bezbednosti u saobraćaju. Zašto se to ne događa kada naglo skoči broj žena ubijenih u partnerskom nasilju, pokazuju reakcije na zločin u Žitištu.

ŽITIŠTE JE SPECIJALAN SLUČAJ

Mediji i deo javnosti zločin u Žitištu predstavljaju kao specifičan, jer žrtva nije samo Dijana Zlatić, nego još četvoro ubijenih i 21 ranjena osoba, koji sa njenim bivšim suprugom nisu imali nikakve veze. Da se razumemo, masovno ubistvo u Žitištu jeste drugačije, jer žrtva nije samo žena koju je nasilnik odabrao za primarnu metu. Međutim, motiv, događaji koji su samom zločinu prethodili, ponašanje ubice, pokušaji Dijane Zlatić da preduzme sve kako bi se spasla, u potpunosti odgovaraju obrascu koji smo opisali. Pa ipak, u delu javnosti, naročito na društvenim mrežama, danima se vodi polemika u kojoj se mogu naći jezive teze, počev od one da ubistva u Žitištu prevazilaze okvire problema porodičnog i partnerskog nasilja.

Nije tačno. Isključivi i jedini motiv Siniše Zlatića bio je da “kazni” bivšu ženu i njenog novog partnera. Izabrao je da to uradi na način zbog kog je ubio još četvoro ljudi. Siniša Zlatić je petostruki ubica. Jedino što Dijanu Zlatić izdvaja iz grupe petoro mrtvih jeste činjenica da je bila primarna meta. Bila je meta bivšeg muža nasilnika, kog je više puta prijavljivala i

policiji i Centru za socijalni rad, i za nasilje i za posedovanje nelegalnog oružja. Samo sat i po po zločinu, Autonomni ženski centar, organizacija koja se u Srbiji najtemeljnije i najkonkretnije bavi nasiljem nad ženama, izdao je saopštenje u kom po ko zna koji put insistira na tome da država konačno primeni mehanizme koje već ima, kako bi se broj ubistava žena smanjio. Namerno ne pominjemo iskorenjivanje, jer određena stopa rodno motivisanih ubistava postoji čak i u zemljama gde institucije funkcionišu besprekorno.

Hajka je počela istog momenta, počele su da pljušte optužbe na račun aktivistkinja za prava žena, koje, navodno, kao žrtvu vide samo Dijanu Zlatić, dok ostalo četvoro mrtvih (među njima tri muškarca) za njih ne postoje. Ponovo netačno. Reč je samo o sledećem: da Siniša Zlatić nije bio nasilan prema bivšoj ženi, to četvoro ljudi bi kao, uostalom, i Dijana Zlatić, danas bili živi. Njih petoro su mrtvi jer na prijave Dijane Zlatić nije reagovao niko. Stoga, ovo masovno ubistvo jeste direktna posledica porodičnog nasilja.

Zastrašujuće je što nemali broj ljudi smatra kako bi sve bilo drugačije da je Zlatić bivšu ženu ubio “u svoja četiri zida”. Takav stav pokazuje prećutnu toleranciju društva prema porodičnom nasilju. Otprilike, razumljivo je da neko ubije svoju ženu, još razumljivije da ubije ženu koja ga je ostavila, ali nejasno je zašto je

MESTO ZLOČINA: Kafić "Makijato"

Foto: Tanjug

Tipično za nasilnika, koji duboko veruje da je žena njegovo vlasništvo, Zlatić nije mogao da se pomiri sa činjenicom da "njegova svojina" živi samostalno.

Nikakvog tu psihičkog poremećaja nema, kao i u većini slučajeva nasilništva u porodici. Uostalom, ako je nekih mentalnih poremećaja i bilo, teško da će na sudu moći da se vadi na privremenu neuračunljivost. Video je Dijanu u kafiću, odlučio da ode do kuće po kalašnjikov, otišao i uzeo ga, vratio se nazad do kafića i raspalio po svima. Na putu do kuće i nazad, ako je i bio u stanju sužene svesti, imao je šansu da se osvesti i urazumi hiljadu puta. Najnovija medijska pisanija, zasnovana na curenju podataka iz istrage, kažu kako je na saslušanju izjavio da nije hteo da ubije Dijanu i njenog partnera, već samo da ih ponizi. Kakvo je to ponižavanje uz pomoć kalašnjikova, blagi bože?

TA STRAŠNA REČ "FEMICID"

Postoji za ovo što nam se dešava precizan, u društvenim naukama prihvaćen pojam – femicid. Skovala ga je teoretičarka Dijana E.H. Rasel. Označava ubistva kod kojih je glavni motiv mržnja prema ženi i/ili nastojanje da se terorom žene dovedu i zadrže u podređenom položaju u odnosu na muškarce. U obim ovog pojma ulazi još jedan: uksoricid. Odnosi se na ubistvo supruge, a koren ima u latinskoj reči *uxor* (supruga). Važno je sve ovo razjasniti, jer je reč "femicid" na društvenim mrežama ovih dana prokazana. Povika je na nju više nego na najogavniju psovku, oni koji ovu reč koriste bivaju optuženi da izmišljaju reči, lupetaju, da skrnave jezik, i tako dalje... Ova muka sa rečima može se u kontekstu ovoliko mrtvih žena učiniti nebitnom. Ali, jezik je izdajica. Odnos prema ovoj reči pokazuje odnos prema nasilju nad ženama. Nikom ne smetaju ni "suicid" ni "genocid", ni "infanticid", koji je odavno prihvaćen naziv za decoubistvo. "Femicid" je problem u društvu koje odbija da se suoči sa činjenicom da ubijene žene u ogromnoj većini stradaju samo zato što su žene. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

pobio ljude koji mu "ništa nisu krivi". Ako upitamo u čemu je krivica te žene, suvislog odgovora nema. Ne može ga ni biti, jer se takvo razmišljanje zasniva na civilizacijskom ustrojstvu u kom su žene dvadeset vekova bile vlasništvo muškaraca. Sudije sa kojima je "Vreme" imalo prilike da razgovara kažu da se nasilnici često brane rečima: "Sudija, pa ja sam svoju ženu prebio, nisam tuđu."

DUŠA OD ČOVEKA

Vrhunac državnog bezobrazluka stigao je od ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića. Prilikom, kako mediji tupavo preneše, "obilaska mesta zločina", ministar je izvoleo izjaviti kako na zločin ništa nije ukazivalo jer "osumnjičeni za petostruki zločin nije imao nijedan prekršaj, nijednu krivičnu prijavu, reč je o čoveku bez ikakve kriminalne biografije". Sa druge strane, otac pokojne Dijane tvrdi da je ona bila vrlo uporna u prijavljivanju bivšeg muža. Nije posao medija da presuđuju ko laže, a ko govori istinu, međutim, iz iskustva znamo da prijave za porodično nasilje često završavaju u kantama za đubre. I brat Irene Cvetković, koja je ubijena istog dana kada i Dijana Zlatić, kaže da su i policija i Centar za socijalni rad znali za pretnje i nasilje u porodici Cvetković.

Zadržimo se malo na smrti Irene Cvetković, pre nego što se vratimo na Žitište i neverovatne društvene mehanizme pravdanja ubice. Njen muž napravio je kocarski dug od 10.000 evra. Kad je to priznao ženi, izbila je svađa koja se završila njenom smrću. Ubica je sinu ostavio poruku u kojoj kaže da više nije mogao da izdrži. Šta to tačno Dejan Cvetković nije mogao da izdrži? Pošto je ubio suprugu, proizlazi zaključak: nije više mogao da izdrži to što njegova žena neće da trpi njegovu zavisnost od kocke, ugrožavanje egzistencije porodice čiji je deo i jedanaestogodišnje dete.

Vratimo se u Žitište. Siniša Zlatić bio je miran i povučen, kažu komšije. Bio je izbeglica iz Hrvatske, pravda ga javnost na društvenim mrežama. Bio je ratni veterani, lažu tabloidi. Lažu, jer Siniša Zlatić ima 38 godina. Kakav crni ratni veterani? Ima i onih koji su ga znali, pa tvrde da je bio "duša od čoveka". Kakva to duša od čoveka krije u kući kalašnjikov? Ima i škola mišljenja po kojoj su ratovi devedesetih na mnoge ostavili psihičke posledice, pa, eto, šta će siroti čovek, "pukne" i pobije silan narod. Da ponovimo: Siniša Zlatić nije naprasno "pukao", pao u amok, pa krenuo da ubija sve što mu se našlo na putu. Okidač za njegov zločin bilo je to što je video bivšu ženu sa novim partnerom.

Članak je objavljen u okviru projekta "Nasilje u porodici – Pogled uprt u evropsko pravo" koji finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz medijski program. Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj članka odgovornost je isključivo nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.